

POSTANOWIENIE

27 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 27 kwietnia 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa S.S. i E.S.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W. (poprzednio Bank1. spółka akcyjna w W.)
o zapłatę i ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 7 listopada 2024 r., I ACa 1640/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W.
na rzecz E.S. i S.S. po 2700
(dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek
ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia
pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
niniejszego orzeczenia Bank spółce akcyjnej
w W. do dnia zapłaty.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 7 listopada 2024 r. pozwany Bank spółka akcyjna w W. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1, 3 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie występują następujące istotne zagadnienie prawne, wywołujące w orzecznictwie rozbieżne oceny prawne:

1) oparte o dyspozycję art. 358 § 2 w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. polegające na konieczności rozstrzygnięcia, czy sąd orzekający może zastąpić postanowienie abuzywne, kursem rynkowym (obiektywnym kursem średnim NBP) lub zastosować przepis dyspozytywny z art. 358 § 2 k.c., z uwagi na fakt, iż przepis ten stanowi normę prawną, która może znaleźć zastosowanie w sprawie, a sąd winien podjąć wszelkie działania prowadzące do przywrócenia równowagi kontraktowej stron - vide np. zdania odrębne przywołanych Sędziów SN złożone do pkt 2 uchwały całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), zdanie odrębne wskazanego Sędziego SN złożone do wyroku SN z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, i 3 wyroki SN z 19 września 2023 r. w sprawach: II CSKP 1627/22, II CSKP 1110/22, i II CSKP 1495/22?;

2) oparte o dyspozycję art. 498 i art. 499 k.c. w zw. z art 203¹ k.p.c. i w zw. z art. 91 i art. 455 k.c. polegające na konieczności ustalenia czy dopuszczalne i skuteczne jest podniesienie przez pozwanego nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy kredytu indeksowanego – w ramach kaskadowej linii obrony - zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu przez sąd badający sprawę, w tym w szczególności przy uwzględnieniu zagadnienia czy zgłoszony w toku sprawy procesowy zarzut potrącenia - oparty o dyspozycję art 203¹ k.p.c. - wywiera jednocześnie skutki o charakterze materialnoprawnym i procesowym bez konieczności składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia o potrąceniu o charakterze materialnoprawnym, a także zagadnienia odnoszącego się do momentu postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego pozwanego banku (o zwrot wypłaconego kapitału) istniejącego względem powoda, stanowiącego podstawę zgłaszanego zarzutu potrącenia, wynikającego z ustalenia nieistnienia

stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu, przy uwzględnieniu tzw. teorii bezskuteczności zawieszzonej, o której mowa w uchwale 7 sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56)?

Powołując się na naruszenie art. 379 pkt 5 w zw. z art. 131 § 1 i art. 133 § 3 oraz w zw. z art. 187 k.p.c. pozwany podniósł ponadto, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania spowodowaną tym, iż nie doręczono mu pisma z 30 marca 2021 r. stanowiącego modyfikację powództwa, co w konsekwencji doprowadziło do tego, że nie miał możliwości ustosunkowania się do złożonej przez powodów zmiany żądania pozwu, przez co został pozbawiony możliwości obrony swoich praw.

Zdaniem pozwanego jego skarga kasacyjna jest także oczywiście uzasadniona ze względu na okoliczność, że: 1) Sąd Apelacyjny naruszył dyspozycję art. 321 § 1 w zw. z art. 131 § 1, art. 133 § 3 i w zw. z art. 193 § 2¹ i art. 187 k.p.c. przez zaniechanie doręczenia pozwanemu pisma z 30 marca 2021 r. stanowiącego modyfikację powództwa, co skutkowało tym, że powodowie nie dokonali skutecznej zmiany powództwa (brak zawisłości sporu), a wobec braku skutecznego doręczenia modyfikacji powództwa w konsekwencji orzeczono ponad żądanie pozwu;

2) Sąd Apelacyjny naruszył dyspozycję art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 5 i art. 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego, o Rzeczniku Finansowym i o Funduszu Edukacji Finansowej przez ich niewłaściwe zastosowanie, skutkujące bezpodstawnym zasądzeniem ustawowych odsetek za opóźnienie, albowiem winny być one ewentualnie zasądzone od dnia wymagalności roszczenia powodów o zwrot nienależnego świadczenia - który to moment stanowi dzień złożenia przez należycie poinformowanego przez sąd konsumenta (powodów) oświadczenia o odmowie/ wyrażeniu zgody na objęcie dobrowolnym system ochrony konsumenckiej; ewentualnie winny być one zasądzone od dnia następującego po upływie 30 dni od dnia doręczenia pozwanemu reklamacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do ujęcia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, i z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19).

W konsekwencji konstrukcja przedmiotowego wniosku skarżącego nie może być uznana za prawidłową.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23).

Problemy przedstawione przez skarżącego, na tle ustaleń faktycznych poczynionych w przedmiotowej sprawie, nie spełniają powyższych wymagań,

ponieważ na obecnym etapie rozwoju orzecznictwa sądowego w sprawach dotyczących konsumenckich kredytów hipotecznych denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej (w szczególności franka szwajcarskiego) nie mają już one przymiotu nowości.

W szczególności trzeba zwrócić uwagę - na powołaną przez pozwanego - uchwałę Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w której Sąd ten wyjaśnił m.in. że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów oraz przyjął, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Podkreślenia wymaga, że na podstawie art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

W postanowieniu z 20 października 2023 r., I CSK 1696/23, Sąd Najwyższy podkreślił, że zarówno TSUE, jak i Sąd Najwyższy zwracały już uwagę, że nieuprawnione byłoby zastąpienie przez sąd postanowień niedozwolonych innymi, polegającymi np. na odwołaniu się do kursu walut stosowanego przez Narodowy Bank Polski. Możliwość takiej zmiany umowy przez sąd stałaby w sprzeczności z celami prewencyjnymi dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”), gdyż przedsiębiorcy wiedzieliby, że nawet w razie zastosowania klauzuli niedozwolonej umowa zostanie skorygowana przez sąd w sposób możliwie najpełniej odpowiadający ich woli, a jednocześnie dopuszczalny w świetle przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych (zob. np. wyrok SN z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22).

W odniesieniu do zagadnienia prawnego dotyczącego zarzutu potrącenia należy zauważyć, że Sąd Apelacyjny ustalił, że pozwany nie wezwał powodów

do zwrotu 275 000 zł, wobec tego kwota przedstawiona do potrącenia nie uzyskała przymiotu wymagalności. W konsekwencji bank nie mógł dokonać jej potrącenia z wierzytelnością przysługującą kredytobiorcy.

Wobec powyższego ewentualne zajęcie stanowiska przez Sąd Najwyższy w odniesieniu do tej kwestii nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy; pozwany i tak nie mógł dokonać skutecznego potrącenia, ponieważ nie postawił swojej wierzytelności w stan wymagalności.

Jedynie ubocznie można wskazać, że co do możliwości podniesienia zarzutu potrącenia przez pozwanego kwestionującego istnienie oraz wysokość wierzytelności dochodzonej przez powoda Sąd Najwyższy wypowiedział się już m.in. w wyroku z 30 kwietnia 2024 r., II CSKP 1451/22.

Nie stanowi również istotnego zagadnienia prawnego problematyka postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego banku o zwrot wypłaconego kapitału; nie istnieją bowiem w tym zakresie istotne odrębności w stosunku do innych roszczeń bezterminowych - art. 455 k.c. (zob. postanowienie SN z 20 września 2023 r., I CSK 5/23).

Odnosząc się do powołanej w skardze przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., stwierdzić należy, że wymieniona tam nieważność postępowania dotyczy bezpośrednio wyłącznie postępowania przed sądem drugiej instancji. Nie oznacza to, że nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji jest obojętna dla ewentualnego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ma ona także znaczenie, ale Sąd Najwyższy nie bierze jej pod rozagę z urzędu (zob. art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy może ją uwzględnić jako spełniającą przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., o ile strona powoła się w tym zakresie na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej i uzasadni swoje stanowisko zarzucając sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c. przez pominięcie nieważności postępowania w niższej instancji (zob. np. postanowienia SN: z 7 maja 2021 r., IV CSK 631/20; z 23 maja 2014 r., II PK 30/14 i z 7 maja 2021 r., IV CSK 631/20).

Takich argumentów pozwany nie przytoczył. Brak ten uniemożliwia na etapie postępowania przedsądowego ocenę czy Sąd Apelacyjny wadliwie zaniechał stwierdzenia, że orzeczenie Sądu pierwszej instancji zostało wydane w warunkach nieważności. Jedynie ubocznie zauważyć należy, że w odniesieniu do zarzutu niedoręczenia pozwanemu pisma z 30 marca 2021 r. Sąd drugiej instancji uznał, że pomimo wystąpienia tego uchybienia proceduralnego przed Sądem Okręgowym, dalszy tok procedowania w sprawie umożliwił pozwanemu zapoznanie się z ostatecznym stanowiskiem powodów.

Problematyka nieważności postępowania ze względu na wystąpienie przyczyny z art. 379 pkt 5 k.p.c. znajduje odzwierciedlenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym przyjmuje się, że niemożność obrony swych praw zachodzi wówczas, gdy w postępowaniu sądowym pozbawiono stronę, wbrew jej woli, całkowitej możliwości podejmowania lub świadomego zaniechania czynności procesowych zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (zob. np. wyroki SN: z 9 stycznia 2001 r., II CKN 1211/00; z 28 stycznia 2004 r., IV CK 418/02; z 7 lipca 2005 r., II UK 271/04, OSNP 2006, nr 5-6, poz. 95 oraz postanowienie SN: z 8 marca 2002 r., III CKN 461/99 i z 17 lutego 2004 r., III CK 226/02).

Podkreślenia wymaga, że pozbawienie strony możliwości obrony jej praw podlega ocenie przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności sprawy i dotyczy tylko przypadków, w których strona rzeczywiście była pozbawiona możliwości obrony i nie działała w postępowaniu w całości lub w jego istotnej części. Nie dochodzi natomiast do nieważności postępowania, jeżeli strona podjęła czynności w postępowaniu sądowym, a doznawała jedynie pewnych utrudnień w obronie swoich praw, (zob. postanowienia SN: z 27 września 2018 r., I UK 400/17, i z 9 czerwca 2022 r., III PSK 191/21, oraz cytowane tam orzecznictwo).

Mając powyższe na względzie stwierdzić należy, że okoliczności sprawy nie dają podstaw do przyjęcia, że w sprawie zachodzi nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym.

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista

zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiście naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Skarżący nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

Jak wyjaśnił już Sąd Najwyższy, orzeczenie o powództwie rozszerzonym w piśmie procesowym niedoręczonym stronie przeciwnej zgodnie z art. 132 § 1¹ k.p.c. nie jest orzeczeniem ponad żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.), jego wydanie może jednak w okolicznościach sprawy powodować nieważność postępowania z powodu pozbawienia pozwanego możliwości obrony swych praw - art. 379 pkt 5 k.p.c. (zob. wyrok SN z 15 lutego 2018 r., IV CSK 713/16, OSNC 2019, nr 5, poz. 58).

Obecnie nie budzi już wątpliwości, że data wymagalności roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy nie powinna być uzależniona od złożenia oświadczenia konsumenta w toku postępowania sądowego co do utrzymania umowy w mocy. O wymagalności świadczenia o zwrot nienależycie spełnionych świadczeń w przypadku powołania się na nieważność umowy decyduje bowiem wezwanie do zapłaty (art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.), gdyż jest ono uznawane za świadczenie o charakterze bezterminowym (zob. np. postanowienie SN z 27 listopada 2025 r., I CSK 175/25, i cytowane tam orzecznictwo).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Suma zwrotu kosztów została rozdzielona na powodów w częściach równych zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 16 listopada 2023 r., III CZP 54/23 (OSNC 2024, nr 6, poz. 57).

Maciej Kowalski

(a.z.)

[SOP]

